



ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Mersin'in Kuzeyindeki Sayfiye Yerleşmeleri ve Arazi Kullanımındaki Değişim
The Change in the Land Use and Settlement of the Summer Resort in the North of Mersin

Ersin Kaya SANDAL

Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü, esandal@ksu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-6969-1570

Ömer ŞEN

Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü, omersen@gantep.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-1769-8236

Öz: Bu araştırmanın konusunu oluşturan sayfiye amaçlı yerleşmeler Mersin şehrinin kuzeyinde yer almaktadır. Mersin'e 18 km ile 55 km arasında bir uzaklığa sahip olan bu yerleşmeler ve bunların çevresindeki alan, yaz sezonunda sıcaklık ve nemin bunaltıcı etkisinden uzaklaşmak isteyen birçok Mersinli için sayfiye amaçlı bir yerleşim alanı özelliği göstermektedir. Söz konusu yerleşmeler özellikle son 50 yıl içerisinde yerleşim alanı olarak sürekli genişlemişler ve bu yerleşmelerdeki konut sayısı da artmıştır. Bu genişleme ile beraber bu alanda arazi kullanımında da önemli değişiklikler olmuştur. Bu çalışmada 958,5 km² genişliğe sahip olan çalışma alanında yer alan ve büyük ölçüde sayfiye yerleşmesi özelliği gösteren yerleşmeler ile alandaki arazi kullanımındaki değişimler incelenmiştir. Araştırma alanında büyük ölçüde sayfiye amaçlı kullanılan yerleşmelerin rekreasyon potansiyelleri belirlenmiş ve 1985, 2000, 2020 uydu görüntülerinden yararlanılarak arazi kullanımındaki değişimler ortaya konmuştur. Ayrıca yerleşmelerin genişlemesiyle ortaya çıkan sorunlara da değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sayfiye yerleşmeleri, Mersin, arazi kullanımı.

Abstract: The settlements for the purpose of the summer resort that make up the subject of this research are located in the north of the city of Mersin. These settlements, which have a distance of between 18 km and 55 km from Mersin, and the area around them show the characteristics of a residential area intended for a summer resort for many Mersin who want to get away from the decelerating effect of temperature and humidity in the summer season. The mentioned settlements have been constantly expanding as a residential area, especially in the last 50 years, and the number of houses in these settlements has also increased. Along with this expansion, there have been significant changes in land use in this area. The area of the studied area is 958,5 km². The settlements located in the study area that have the characteristics of summer resort settlement have been examined and the land use changes in this area have been analysed. In the field of research, the recreation potentials of the settlements that are largely used for land use purposes have been determined and changes in land use have been revealed by using satellite images of 1985, 2000, 2020. In addition, the problems arising from the expansion of settlements were also addressed.

Keywords: Summer resort settlements, Mersin, land use.

GİRİŞ

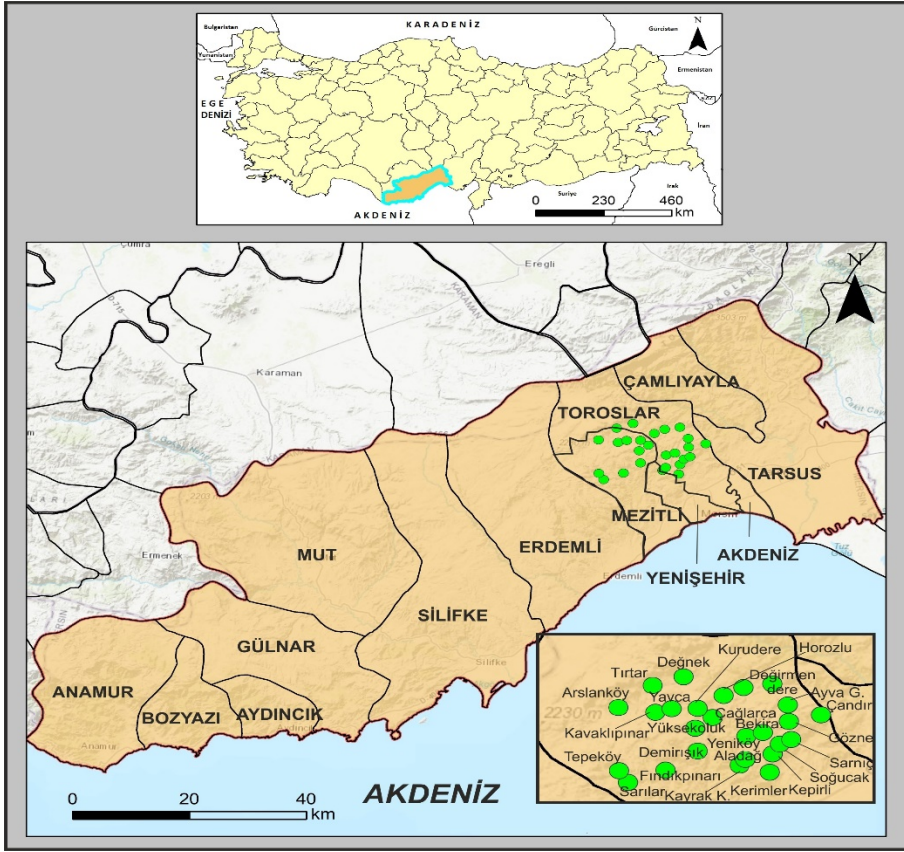
Türkiye orta kuşakta yer alan ve üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkedir. Ülkenin deniz seviyesinden ortalama yükseltisi 1100 m.'yi geçmektedir. Aynı zamanda ülke zengin bir topografik çeşitliliğe sahiptir. Bu özelliklerin, ekonomik, sosyal ve kültürel çeşitliliğin oluşmasında etkili olduğu bir gerçektir. Söz konusu özelliklerin geçmişten günümüze ülkemizin birçok bölgesinde görülen yaylacılık faaliyetlerinin oluşmasında katkısı olduğu görülmektedir. Yaylalar genelde belirli bir yükseltinin üstündeki alanları ifade eder. Yaylalar yaz mevsiminde çıkılıp yerleşilen ve daha çok hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı (Zaman, 2007: 233), birer ekonomik faydalanma mekanı (Başbüyük vd., 2001: 32) olan yüksek alanlardır. Bu alanların yükselti değerleri ise bölgeden bölgeye değişebilir.

İnsanların sosyo-ekonomik veya kültürel nedenlerle yılın en az birkaç ayını yaylalarda geçirmesi ve bu alanda çeşitli faaliyetler icra etmesi yaylacılık faaliyeti olarak değerlendirilir. Bu bağlamda ülkemizin güneyinde Akdeniz Bölgesi'nde de geçmişten günümüze yaylacılık faaliyetleri ekonomik ve kültürel bir özellik olarak varlığını sürdürmektedir. Geçmiş dönemlerde, yazları sıcak ve kurak Akdeniz ikliminin etkisi (yüksek sıcaklık ve nem) ile sahip olunan hayvan sürüleri ile beraber kıyı kesiminden mevsim değişimine bağlı olarak Haziran ayı ile beraber Torosların yüksek kesimlerine göç etmek bir zorunluluk olarak görülmüştür. Burada dikey ritmik yaylacılık göçleri söz konusudur (Öcal, 2015: 210). Çünkü sahip olunan hayvan sürülerine taze otlakların yer aldığı meralar ve serin bir ortam bulmak, hayvancılık faaliyetini sürdürebilmek için gerekli görülmüştür.

Bu yayla hareketliliği zaman içerisinde kültürel bir özellik kazanmıştır. Son kırk yıl içerisinde göçebe veya yarı göçebe hayvancılık faaliyetlerinin azalmasına rağmen insanların yaz mevsiminde kıyı kesiminden Torosların yüksek kesimlerine taşınmaları artan ekonomik imkânlarla beraber dinlenme amaçlı sosyo-kültürel bir faaliyet olarak devam etmektedir. Kırsal alanlarda statik olmayan beşeri ve mekânsal değişimler coğrafyacılara için ilgi çekici bir araştırma alanı olmaya devam etmektedir. Yaylacılık faaliyetlerinin turizm ile olan bağlantıları (Doğaner, 1991; Fleischer and Felsentein, 2000; Brown and Hall, 2000; Emekli, 2004), yaylacılığın ekonomik faaliyetlere etkileri (Kosmachev, 1968; Bakırcı, 2011) ve yaylaların mekânsal dönüşümü (Sarı, 2013; Yang et al., 2015) kırsal coğrafyanın alt inceleme alanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaylacılık faaliyetleri zaman içerisinde fonksiyonel bir değişim geçirmiştir. Bu faaliyete neden olan en önemli faktörün iklim koşulları olduğu sayfiye yaylaları ile ilgili birçok çalışmada (Sevgi, 1984; Koca, 1995; Koday, 1999; Tıraş, 2001; Sandal, 2003; Somuncu, 2005; Sandal, 2008; Toroğlu ve Gürbüz, 2008) vurgulanmıştır. Günümüzde rekreasyon amaçlı yayla alanlarına "sayfiye yaylaları" adı da verilmektedir (Alagöz, 1993: 43; Doğanay, 1997: 276; Özgür, 2000: 105). Kentlerdeki yoğun yaşam temposunun getirdiği stres ve buna bağlı olarak oluşan dinlenme ihtiyacı insanların hareketliliğine yön veren ana etkenlerin başında gelmektedir (Ayık, 2016: 151). Sayfiye yaylacılığı sıcak ve nemli bir yaz mevsimine sahip bölgelerde özellikle şehirlerin stres oluşturan bunaltıcı ortamından bir süreliğine uzaklaşmak, sıcaklık ve nem değerlerinin düşük, havası temiz ve doğal bitki örtüsü bakımından zengin alanlarda dinlenmek ve hoş vakit geçirmek için yapılan bir faaliyettir.

Bu çalışmada Mersin'in kuzeyindeki sayfiye amaçlı yayla yerleşmeleri incelenmektedir. Araştırma sahası 958,5 km² bir alanı kapsamaktadır (Şekil 1).



Şekil 1. Araştırma alanının lokasyon haritası

Araştırma alanındaki daimi kırsal yerleşmeler, gelişen sayfiye amaçlı yaylacılık faaliyetleri sonucu zaman içinde fonksiyonel değişime uğramışlardır. Bugün araştırma alanındaki yerleşmeler mahalle statüsündedir ve büyük bir kısmı sayfiye amaçlı yayla görüntüsüne sahiptir. Bu araştırmada sahanın fiziki ve beşeri özellikleri ile yerleşmelerin ve arazi kullanımının geçmişten günümüze nasıl bir değişim gösterdiği incelenmektedir.

MATERYAL VE METOT

Bu çalışmada, araştırma alanı ve konusu ile ilgili daha önce yapılmış olan çeşitli çalışmalar (kitap, makale, rapor, tez vd.) ve TÜİK verileri toplanmıştır. Landsat uydu görüntüleri (1985, 2000, 2020) ile ArcGIS 10.8.1 programında çeşitli haritalar üretilmiş ve ayrıca arazi gözlemleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sahası Mersin'in kuzeyinde yer almakta olup yaklaşık 958,5 km² bir alan kaplamaktadır. Çalışmada <http://glovis.usgs.gov/> sitesinden yüksek mekânsal çözünürlükte 1985/06/03, 2000/08/23, 2020/07/05 tarihlerine ait Landsat TM, Landsat ETM ve Landsat 8 OLI uydu görüntüleri kullanılmıştır. ArcGIS 10.8.1 programı kullanılarak arazi kullanım durumunu daha iyi belirlemek için yalancı renklendirme görüntüsü ile 7-6-4, 7-5-3 ve 6-5-3 bant kombinasyonları yapılmıştır. En Çok Benzerlik (Maximum Likelihood) sınıflandırma yöntemi uygulanarak kontrollü sınıflandırma yapılmıştır. Kontrollü sınıflama ile arazi kullanım durumları ortaya konmuştur. Kontrollü sınıflama ile belirlenen arazi örtüsü alanları hektar olarak tespit edilmiştir. Daha sonra bu alanların tabloları oluşturulurken km²'ye dönüştürülmüştür. Bu çalışmada kontrollü sınıflama yapılmasının amacı arazi ile ilgili diğer dokümanlara ve arazi gözlem bilgilerine sahip olduğu için görüntülerde alanlarla ilgili bizi yanıltacak yanlışlıkları düzeltmektir. Ayrıca ArcGIS 10.8.1 programında çeşitli haritalar üretilmiştir. Bunların yanında Gülez'in (1990) "Orman İçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması" yöntemi kullanılarak sayfiye alanlarının rekreasyon potansiyeli belirlenmiştir. Bu yöntemde peyzaj, iklim, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ile olumsuz faktörler kullanılarak değerlendirme yapılmaktadır. Rekreasyon alanlarının potansiyeli çok yüksek (%75'den yukarı), yüksek (%61-%75 arası), orta (%46-%60 arası), düşük (%30-%45 arası) ve çok düşük (%30'dan aşağı) şeklinde belirlenmektedir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Doğal Şartlar

İklim, coğrafi çevrenin oluşumunda önemli bir etmendir. İklim faktörlerinden sıcaklık, yağış, bağıl nem ve rüzgârın canlılar üzerinde etkisi bulunmaktadır. Dünya üzerinde kuzey yarı kürede, orta kuşak üzerinde, deniz seviyesinde bulunan alanlara göre dağlık alanlarda yükselti ve rüzgârın etkisi ile sıcaklık değerleri düşüktür. Yaz mevsiminde dağlık alanlarda vadiler boyunca kuzey yönlü hava akımlarının kanalize olması sonucu özellikle geceleri sıcaklık değerleri önemli ölçüde düşmektedir. Bu durum düşük bağıl nem oranıyla beraber bu alanda yer alan sayfiye yaylalarındaki insanlar için serin bir ortamın oluşmasına imkân sağlamaktadır. Ülker'e (2006: 15) göre deniz seviyesinden 800-2000 m. arasında yüksekliğe sahip alanlar, havası temiz, güneşli ve uygun sıcaklık değerlerine sahip, bağıl nem oranı düşük insan sağlığı için olumlu etkilere sahip alanlardır. Orta kuşak, iklim şartları bakımından sayfiye yaylacılığı için uygun alanlara sahiptir. Orta kuşakta, denizden gelen hava akımlarına açık ve denize en fazla 200 km uzaklıkta bulunan, yükseltisi 800-1200 metre arasında olan yerler, genelde insan sağlığı, aktivitesi ve rekreasyon faaliyetleri açısından olumlu özellikler gösteren alanlardır.

Bu özellikler dikkate alındığında yaz mevsiminde Mersin ve yakın çevresinde görülen yüksek sıcaklık ve bağıl nem insanlar için rahatsız edici bir düzeye ulaşırken şehrin kuzeyinde yükseltisi fazla olan dağlık yayla alanı daha uygun iklim koşullarına sahiptir. Diğer bir ifade ile Mersin ile kuzeydeki dağlık yayla alanı arasında iklim bakımından farklılaşma görülür. Bu farklılık iki alan arasında sezonluk nüfus hareketliliğine yani sayfiye amaçlı yaylacılık faaliyetlerinin yapılmasına neden olmaktadır. Bu hareketliliğin sonucu olarak dağlık alandaki kırsal yerleşmelerin bir bölümü sayfiye amaçlı yerleşmelere dönüşmüştür.

İnsanların sayfiye yaylalarına yönelmesinin en önemli nedeni Mersin ve çevresinin yazın çok sıcak ve nemli olmasıdır. Bu durum her türlü beşeri etkinliği olumsuz yönde etkilemektedir. İnsanlar için en uygun iklim koşulları kendilerini rahat, sağlıklı ve dinamik hissettikleri ortamlardır (Altunkasa, 1990). Normal giyinmiş bir insanın yaşaması için ideal sıcaklık değerlerinin en düşük 17,7 °C, en yüksek 24,7 °C olduğu ifade edilmektedir (Sungur, 1980: 36). Mersin'de Haziran ayı ile Eylül ayı arasındaki dört ay boyunca ortalama sıcaklık değerleri 24,7 °C'nin üzerindedir (Tablo 1). Ortalama yüksek (maksimum) sıcaklıklar baz alındığında bu dönem Mayıs-Ekim ayları arasındaki altı aylık bir döneme uzamaktadır. Bu dönem içinde yüksek sıcaklıklar nem ile beraber insanlar için rahatsız edici bir ortam oluşturmaktadır. Hâlbuki Mersin'in kuzeyinde yer alan araştırma alanında yükseltinin de etkisi ile sıcaklık ve bağıl nem oranları daha düşüktür. Mersin ve yakın çevresinde karakteristik Akdeniz iklimi görülürken yayla alanında Akdeniz İkliminin dağ karakteri hakimdir. Araştırma sahasında yükseltiye bağlı olarak iklim değerlerinin değiştiği görülmektedir. Yükseltiye bağlı olarak her 100 m.'de 0.5 °C sıcaklık düşüşü, 1000 m.'de 5 °C'lik sıcaklık düşmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla sahada en alt yükselti basamağında yer alan sayfiye yerleşmelerinde ortalama sıcaklık Mersin'e göre 3-4 °C daha düşüktür. Bu fark kuzeye doğru gittikçe artmaktadır. Araştırma sahasının kuzeyinde Mersin'e 52 km uzaklıkta ve 1460 m. rakımında yer alan Arslanköy'de ortalama sıcaklık değerinin en yüksek olduğu ağustos ayında bile 20,2 °C'yi geçmemektedir.

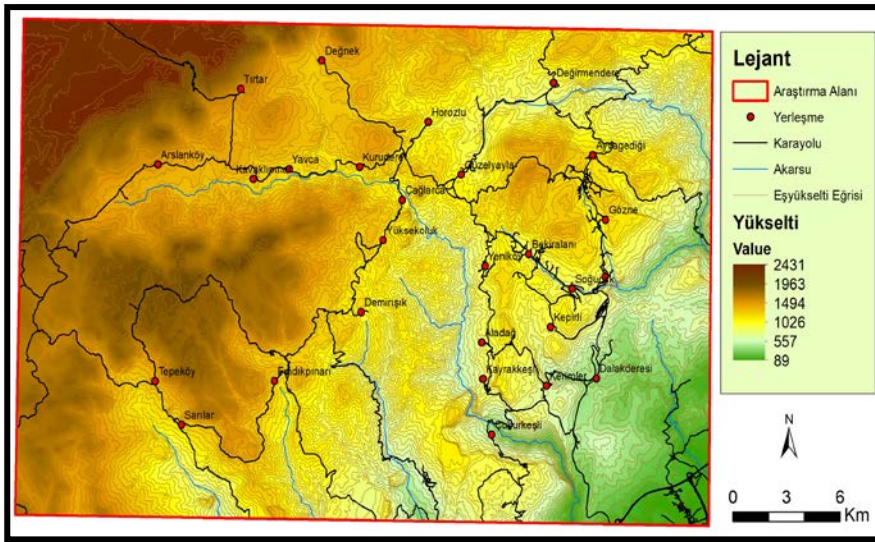
Sayfiye amaçlı yerleşmelere insanları çeken bir diğer faktör bu alanda nispi nem oranının düşük olmasıdır. Yüksek sıcaklıkla beraber yüksek nem oranı insan sağlığını olumsuz etkileyen bir iklim faktörüdür. Bu açıdan Mersin'deki nispi nem şartları değerlendirildiğinde Haziran-Eylül arasında nispi nem (bağıl nem) oranı %70'in üzerindedir. Buna karşın nispi nem oranı Mersin'in kuzeyinde 1460 m. yükseltide yer alan Arslanköy'de %50 civarındadır. Bu veriler dikkate alındığında nispi nem oranı Mersin ve kıyı kesiminde yaşayan insanlar için itici bir faktör olurken kuzey kesimde yer alan sayfiye amaçlı yerleşmeler için çekici bir durum ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Araştırma alanı ve çevresindeki bazı istasyonlara ait sıcaklık, yağış ve nem değerleri

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık Ort.
Mersin													
Ortalama Sıcaklık (°C)	10.2	11.1	13.8	17.5	21.3	25.0	27.9	28.4	25.9	21.6	16.2	11.9	18.8
Ortalama Yük. Sıc. (°C)	13.1	14.1	17.5	21.8	26.7	31.0	34.0	34.3	32.4	27.7	20.4	14.6	24.0
Yağış (mm)	119.9	85.2	56.4	34.3	23.6	10.0	11.3	7.5	12.1	38.2	76.9	138.5	609
Bağıl Nem (%)	68	68	70	72	74	75	76	74	68	64	64	67	70
Arslanköy													
Ortalama Sıcaklık (°C)	-0.4	0	3.6	8.0	12.6	17.2	20.0	20.2	16.9	12.0	6.4	1.6	9.9
Ortalama Yük. Sıc. (°C)	5.6	6.4	9.8	13.7	18.4	22.8	26.4	26.7	24.1	18.9	12.6	7.5	16.1
Yağış (mm)	151.8	78.1	85.2	75.3	62.9	32.9	21.9	21.5	23.4	47.4	97.5	129.6	827.5
Bağıl Nem (%)	74	74	68	62	60	55	52	50	53	54	63	72	61
Çamlıyayla													
Ortalama Sıcaklık (°C)	1.4	1.6	5.9	11.4	14.7	18.3	22.0	22.0	19.2	4.3	8.1	3.8	11.9
Ortalama Yük. Sıc. (°C)	7.4	7.1	11.5	17.1	20.7	24.1	27.5	28.0	25.5	20.4	13.6	8.4	17.6
Yağış (mm)	72.4	108.8	98.9	67.0	41.2	37.3	2.9	8.6	27.4	54.5	84.7	206.7	810.4
Bağıl Nem (%)	65	68	67	66	61	65	61	62	56	59	63	69	64

Kaynak: <https://www.mgm.gov.tr/> (1940-2021); Sandal, 2002; Sandal, 2009.

Araştırma alanının yükseltisi ve yeryüzü şekilleri de sayfiye yerleşmelerinin mekânsal ve nüfus gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Mersin'in kuzeyinde yükselti 150 m. iken araştırma alanının kuzey kısmında 2000 m.'yi aşmaktadır (Şekil 2).

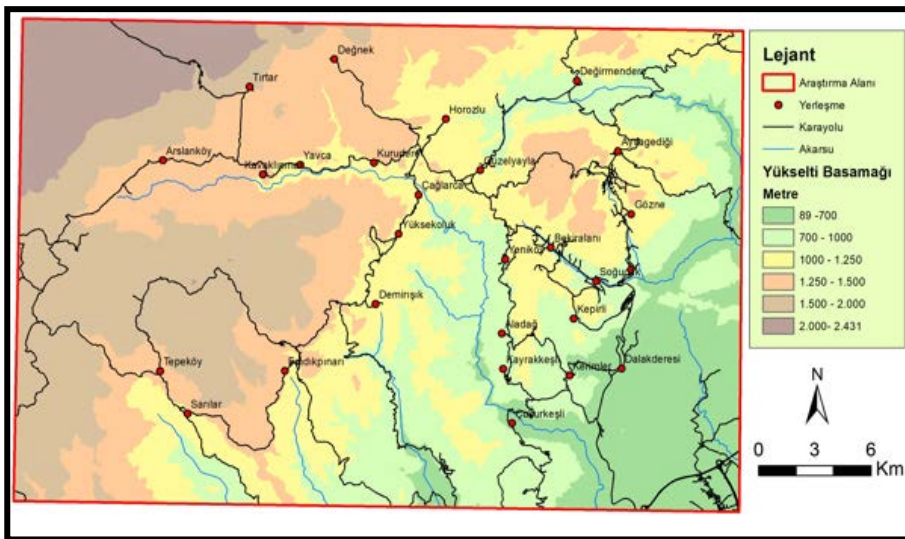


Şekil 2. Araştırma alanının fiziki haritası

Araştırma alanında Fındıkpınarı, Arslanköy ve Tırtar'ın kuzeyinde 2000 m.'yi geçen yükselti bulmaktadır. Yükseltiye bağlı olarak sıcaklık ve nem değerlerinin düşmesi bu alanda yer alan yerleşmeleri kıyı kesiminde ikamet eden insanlar için yaz mevsiminde çekici kılmaktadır. Araştırma alanındaki yerleşmelerin 12'si 700-1000 m. yükselti basamağında yer alırken, 9'u 1000-1250 m.

yükselti basamağında, 4'ü 1250-1500 m. yükselti basamağında, 1 tanesi 1500-2000 m. yükselti basamağında yer almaktadır (Şekil 3). Araştırma alanının özellikle kuzey kesiminde zirve noktaları oluşturan birçok dağ ve tepe bulunmaktadır. Bunlar Arslanköy'ün kuzeyinde Bozyüksek Tepe (2408 m.), Tırtar'ın kuzeyinde Sırlı Tepe (2348 m.), Dümbelek Boğazı'nın batısında Kurt Tepe (1956 m.), Fındıkpınarı'nın kuzeyinde Durnaz Dağı (2020 m.) ve Kuşkayası Dağı (1965 m.) doğusunda Kale Tepe (1382 m.); Yeniköy'ün batısında Gedinli Dağı (1169 m.), Gözne'nin doğusunda Kale Tepe (1164 m.), Bekiralanı'nın kuzeyinde Çoğ Tepe (1409 m.), Hacgediği'nin doğusunda Gidengelmez Dağı (1082 m.), Güzelyayla'nın doğusunda Karatepe (1567 m.), Yüksekoluk'un doğusunda Bozkaya Tepe'dir (1194 m.).

Araştırma alanından kaynaklarını alarak denize dökülen dört akarsu bulunmaktadır. Bunlar Müftü Deresi (Efrenk Deresi), Deliçay, Mezitli ve Tece dereleridir. Bu akarsular ve bunların kollarının oluşturduğu vadiler aynı zamanda ulaşım yolları açısından da önemlidir. Bu akarsular üzerinde kurulmuş birçok sulama göleti bulunmaktadır. Yörede insanların içme ve tarımsal sulamada kullandıkları birçok pınar da bulunmaktadır. Yedigöz, Ayrancı, Gözne, Soğucak, Yarıkpınar, Çatalçeşme, Fakıpınarı, Teyneli, Karalaroluğu, Cumapınarı, Kocapınar, Gökpınar, Belenoluk, Ayaş, Tekiroluğu, Sunturas, Fındıkpınarı, Kokarçeşme yöredeki önemli pınarlardan bazılarıdır.



Şekil 3. Yerleşmelerin yükselti basamaklarına göre dağılımı

Araştırma alanı Akdeniz Fitocoğrafya Bölgesi içinde yer almaktadır. Toros dağlarının güneye bakan yamaçları daha çok yağış ve radyasyon aldığından gür bir flora sahiptir (Atalay, 2015: 121). Bu flora Akdeniz'in doğu bölümünü karakterize eden unsurlardan meydana gelmiştir (Erinç, 1977: 78). Sahanın güney kesiminde doğal bitki örtüsü daha çok makilerden ve kızılçam (*Pinus brutia*) ormanlarından oluşmaktadır. Makiler genelde yabani zeytin (*Olea oleaster*), zakkum (*Nerium oleander*), defne (*Laurus nobilis*), tesbih çalısı (*Syrax officinalis*), mersin (*Myrtus communis*), menengiç (*Pistacia terebinthus*) ve sandal ağacından (*Arbutus andrachne*) oluşmaktadır. Bazı maki türleri 1000 m. yükseltiye kadar çıkarken kızılçam ormanları 1200 m.'ye kadar çıkar. Maki ve kızılçam genelde yıllık ortalama sıcaklığın 14 °C üzerinde olduğu sahalarda rastlanırken, daha yukarı kesimde ardıç (*Juniperus excelsa*, *J. oxicedrus*), karaçam (*Pinus nigra*), sedir (*Cedrus libani*) ve göknar' dan (*Abies cilicica*) oluşan ormanlar yer almaktadır. Bu bitkiler bazen karışık bazen de saf birliktelikler gösterir. Bazı alanlarda kızılçam orman kuşağını karaçam orman kuşağı izlerken bazı kesimlerde ise kızılçamın hakim olduğu sahadan sonra ardıç türlerinin yaygın olduğu sahalarda bulunur. Ardıç türleri 1200-1600 m. arasında geniş bir sahada yaygın olarak görülür. Sahada meşe türleri (*Quercus cerris*, *Q. libani*, *Q. lthaburensis*, *Q. coccifera*, *Q. ilex*), 500-1000 m. arasındaki yükseltide yoğunlaşmaktadır. Bu zengin bitki örtüsü yörede zengin bir rekreasyon potansiyeli de oluşturur. Yörede 700-1600 m. yükselti kuşağında yer alan yayla yerleşmelerinin de büyük bir bölümü bu zengin rekreasyon potansiyeline sahip alan içerisinde yer alır.

Sayfiye yaylalarının (yerleşme) büyük bir bölümü ormanlarla çevrilidir veya orman alanına yakın konumda yer alırlar. Rekreasyon açısından değerlendirildiğinde (peyzaj, iklim, ulaşılabilirlik,

rekreatif kolaylık ve olumsuz faktörler) sayfiye yerleşmesi özelliğine sahip yerleşmelerden Kepirli %66 ile en yüksek değere sahipken bunu %65 ile Bekiralanı takip eder. En düşük değere sahip yer Kurudere'dir (Tablo 2).

Tablo 2. Sayfiye alanlarının yükselti, rekreasyon değeri, konut sayısı ve nüfusu

Mahalle	Yükselti (m)	Rekreasyon Değeri (%)	Konut Sayısı (En az)	Nüfus- 2020 (İkametgâh)	Yaz Nüfusu (Tahmini)
Aladağ (Borcak)	870	61	280	371	1120
Arslanköy	1460	50	1200	1768	4800
Ayvagediği	1160	64	2000	1389	8000
Bekiralanı	920	65	1600	697	6400
Çağlarca	1000	56	220	489	880
Çandır	800	55	360	308	1440
Darısekisi (Sarnıç)	770	61	350	297	1400
Değirmendere	850	50	250	763	1000
Değnek	1330	46	150	376	600
Demirişik	1050	54	360	354	1440
Fındıkpınarı	1200	62	3000	1042	12000
Gözne	1070	63	3000	1515	12000
Güzelyayla	1050	63	1100	930	4400
Horozlu	980	52	65	191	260
Kavaklıpınar	1260	46	120	280	480
Kayrakkeşli(Hacgediği)	820	56	120	190	480
Kepirli	940	66	850	379	3400
Kerimler (Akarca)	1000	53	95	237	380
Kurudere	1140	44	45	97	180
Sarılar	1200	45	175	447	700
Soğucak	830	63	2000	730	8000
Tepeköy	1360	46	600	1923	2400
Tırtar	1550	50	110	237	440
Yavca	1150	46	190	318	760
Yeniköy	900	61	450	370	1800
Yüksekoluk	1150	58	420	465	1680

Kaynak: TÜİK, 2022 ve Yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Peyzaj değerinin düşük çıkmasında ulaşılabilirlik ve rekreatif faktörlerdeki zorluk ve eksiklikler öne çıkmaktadır. Mersin'e 35 km'den uzak alanlarda yaşam, gününbirlik Mersin'e gidip gelenler için sıkıntılar oluşabilmektedir. Diğer bir ifade ile uzaklık arttıkça yayla alanlarının sayfiye çekiciliği azalmaktadır. Olumsuz faktörler olarak ise çevre kirliliği, gürültü kirliliği, trafik sorunu, konut yoğunluğu ve içme suyu sorunu öne çıkmaktadır. Son yıllarda bazı yayla alanlarında katı atık ve fosseptik problemi ile trafik ve konut yoğunluğu problemlerinin arttığı görülmektedirler. Bu durum sayfiye alanlarının rekreasyon değerleri üzerinde olumsuz faktörler olarak etki yapmaktadır.

Beşeri Şartlar

Türkiye'nin Akdeniz ve Ege Bölgeleri'nde yaygın şekilde görülen sayfiye yaylacılığının temeli geleneksel yaylacılık faaliyetlerine dayanır. Anadolu'da yüzlerce yıl sürdürülen hayvancılığa dayalı yaylacılık faaliyetleri değişen ekonomik ve toplumsal yapıya bağlı olarak hem mekânsal hem de bu faaliyete katılanlar bazında gittikçe azalmıştır. Bugün Türkiye'de hayvancılık amaçlı yaylacılık faaliyetini sürdüren nüfus oldukça az ve bunların hareket alanları da çok sınırlıdır. Son 40-50 yıllık süreç içerisinde hayvancılık amaçlı yaylacılık faaliyetlerinin yerini büyük ölçüde sayfiye amaçlı yaylacılık faaliyetleri almış ve buna bağlı olarak var olan daimi kırsal yerleşmelerin bir kısmı sayfiye amaçlı yerleşmelere dönüşmüştür. Sayfiye amaçlı yaylacılık faaliyetlerinin bu şekilde gelişmesinde yukarıda da ifade edildiği üzere doğal şartların ve özellikle de iklim faktörünün büyük etkisi bulunmaktadır. Bunun yanında birçok insan kültürel bir miras ve alışkanlık olarak yaz mevsiminde kıyı kesimindeki ikamet ettiği alandan yüksek dağlık alanlara sezonluk olarak göç etmeyi sürdürmektedir. Bu bağlamda araştırma alanında da yaz mevsiminde binlerce insan ikamet ettikleri

Mersin ve yakın çevresindeki kıyı kesiminden 700 m.'nin üzerindeki yayla alanlarına göç etmektedir.

Mersin ve çevresinde ikamet eden binlerce insan, artan ekonomik gelirin de etkisi ile özellikle yaz mevsiminde şehrin bunaltıcı (sıcaklık ve nemin etkisi ile oluşan) havasından uzaklaşmak için bu sayfiye alanlarını dinlenebilecekleri ikinci bir konut alanı olarak görmektedir. İnsanların sayfiye alanlarına gitmesinde dinlenme amacı dışında doğa ile iç içe olma, farklı bir ortamda bulunma, çeşitli rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirme gibi tercihler de öne çıkmaktadır.

Araştırma alanında sayfiye yerleşmesi özelliğine sahip 26 yerleşme bulunmaktadır. Bu yerleşmeler mahalle statüsündedir. Mersin başta olmak üzere kıyı kesiminden sayfiye yerleşmelerine göç genellikle Haziran ayının ikinci yarısında başlamakta olup, Temmuz ayı sonunda en yoğun düzeye ulaşmakta ve bu alandaki nüfus en az beş kat artmaktadır (Tablo 2). Eylül ayından itibaren ise yayla alanlarından Mersin ve kıyı kesimine tersine bir göç yaşanmaktadır. Yaylalara göç ve geri dönüşlerde iklim faktörünün yanında özellikle okulların eğitim-öğretim döneminin başlama ve bitiş tarihleri ile insanların meslek ve çalışma durumları da etkili olmaktadır. Sayfiye yerleşmelerinde ikamet eden yerli nüfusun da büyük bir kısmı Kasım-Mayıs ayları arasındaki dönemi daha ılıman bir iklime sahip olan Mersin ve kıyı kesiminde geçirmek için bu göç hareketine katılır. Sayfiye yerleşmelerinde ikamet eden nüfus geçmişten günümüze bazı dönemlerde artış gösterse de son yirmi yılda gittikçe azalmaktadır (Tablo 3). Ancak yerleşmelerin altyapısında iyileştirmeler ve pandemi gibi olayların tekrarı halinde bu alanda ikamet eden nüfusun artacağı söylenebilir.

Yaylacılık faaliyetlerine her yaş ve meslekten insanın katıldığı söylenebilir. Bu faaliyetlere katılan insanların çok büyük bir bölümü tarım ve hayvancılık sektörlerinin dışındaki alanlarda istihdam edilmektedir. Sayfiye yaylalarına çıkanların önemli bir kısmı emekli olup herhangi bir işle meşgul olmayanlar oluşturmaktadır. Yayla alanlarına en erken çıkıp en geç dönenler de yine bu emekliler grubudur. Son birkaç yıldır pandemi dolayısıyla bu yayla alanlarındaki emeklilerin bir kısmı daimi ikamet adreslerine dönmeyip sürekli bu alanda yaşamaya başlamışlardır. İnsanların bu şekilde tercihte bulunmalarında sayfiye alanlarının en azından bir kısmının Mersin'e mesafe olarak yakın olmasının da etkisi bulunmaktadır.

Araştırma alanındaki sayfiye yerleşmeleri ile Mersin arasında ulaşım genelde özel araçlarla sağlanmaktadır. Ayrıca Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin tahsis ettiği belediye otobüsleri gün içinde yayla alanları ile Mersin arasında belirli zaman dilimlerinde sürekli çalışmaktadır. Mersin ve yakın çevresinde herhangi bir işte çalışanların sayfiye yerleşmelerinden sabah işe gitme ve akşam işten dönüş saatlerinde yayla yollarında trafik yoğunluğu yaşanmaktadır.

Tablo 3. Sayfiye yerleşmelerinde nüfusun gelişimi

Yerleşme	Nüfus (Yıllara Göre)			
	1985	2000	2007	2020
Aladağ	388	446	297	371
Arslanköy	3661	4627	4107	1768
Ayvagediği (Çapar)	1103	4188	450	1389
Bekiralanı	506	1511	420	697
Çağlarca (Suntras)	392	392	310	489
Çandır (Sinap)	589	320	321	308
Darısekisi	268	281	229	297
Değirmendere	975	838	715	763
Değnek	435	388	425	376
Demirışık	492	418	308	354
Fındıkpınarı	1003	4298	2397	1042
Gözne	6390	5979	3556	1515
Güzelyayla (Evcili)	1442	3269	2360	930
Horozlu	284	188	217	191
Kavaklıpınar	319	281	299	280

Kayrakkeşli	160	218	138	190
Kepirli (Kilimes)	273	528	249	379
Kerimler	210	254	197	237
Kurudere	102	96	85	97
Sarılar	927	247	440	447
Soğucak (Belenkeşlik)	350	2756	2212	730
Tepeköy	1343	2317	2160	1923
Tırtar	371	255	193	237
Yavca	399	206	235	318
Yeniköy	314	413	359	370
Yüksekoluk	429	384	469	465
Toplam Nüfus	23125	35098	23148	16163

Kaynak: DİE, 1987; TÜİK, 2002.

Yerleşme Özellikleri

Araştırma alanındaki sayfiye amaçlı 26 yerleşmenin tamamı Büyükşehir Belediye statüsü gereği mahalle konumundadır. Diğer bir ifade ile bu yerleşmeler muhtarı olan daimi yerleşmelerdir. Bu yerleşim yerlerinde ikamet eden daimi bir nüfus vardır.

Yerleşmelerin büyük bölümünde konutların sayısı daimi nüfustan daha fazladır. Bu durum yayla alanlarındaki konutların büyük ölçüde yaylacılara ait olduğunu göstermektedir. Elektrik ve su probleminin büyük oranda olmadığı bu konutların çoğu betonarme yapılardan oluşmaktadır (Şekil 4). Bunun yanında geleneksel taş evler ve ahşap çardaklardan oluşan bazı konutlar da vardır. Konutlar genelde iki katlıdır. Üst katlar konut olarak kullanılırken alt katların bir kısmı dükkan veya depo olarak kullanılmaktadır. Tek katlı konutlar ise yağış ve nemin olumsuz etkilerine karşı yerden en az 50-60 cm yükseklikte inşa edilir. Aynı şekilde ahşap konutlar diğer bir ifade ile çardaklarda yerden 2 metre kadar yüksekte yapılmaktadır. Konutların çatı örtüsü olarak genelde sac kullanılırken bazı konutlarda kiremit kullanılmaktadır. Çatısı betonarme düz dam şeklinde konutlar da bulunmaktadır. Araştırma alanında üzeri toprak örtülü geleneksel konutların sayısı ise geçmiş dönemlere göre çok azalmıştır. Bu tip konutlara yukarı yaylalarda daha çok rastlanmaktadır. Sayfiye yerleşmelerindeki konutların çoğunun çevresinde genişliği fazla olmayan bir bahçe bulunmaktadır.



Şekil 4. Araştırma alanından genel görünüşler.

Son 15-20 yıl içerisinde bu yayla alanlarında imar uygulamaları başlamıştır. Bunun sonucu olarak yayla alanlarına projersiz rastgele konut inşa edilememektedir. Aynı şekilde imara açılacak ve arsaya

dönüşecek alanların planlaması ve arsa büyüklükleri ile bu arsalarla inşa edilecek konutlar için belediyeden izin alınması kanuni bir zorunluluk olmuştur. Konutlar inşa edilirken arsanın bütün yönlerinden çekme payı (en az 3-5 m.) bırakılarak konut inşa edilebilmektedir. Araştırma alanında en fazla konuta sahip olan yerleşmeler Gözne, Fındıkpınarı, Ayvagediği, Soğucak ve Bekiralanı'dır (Tablo 2).

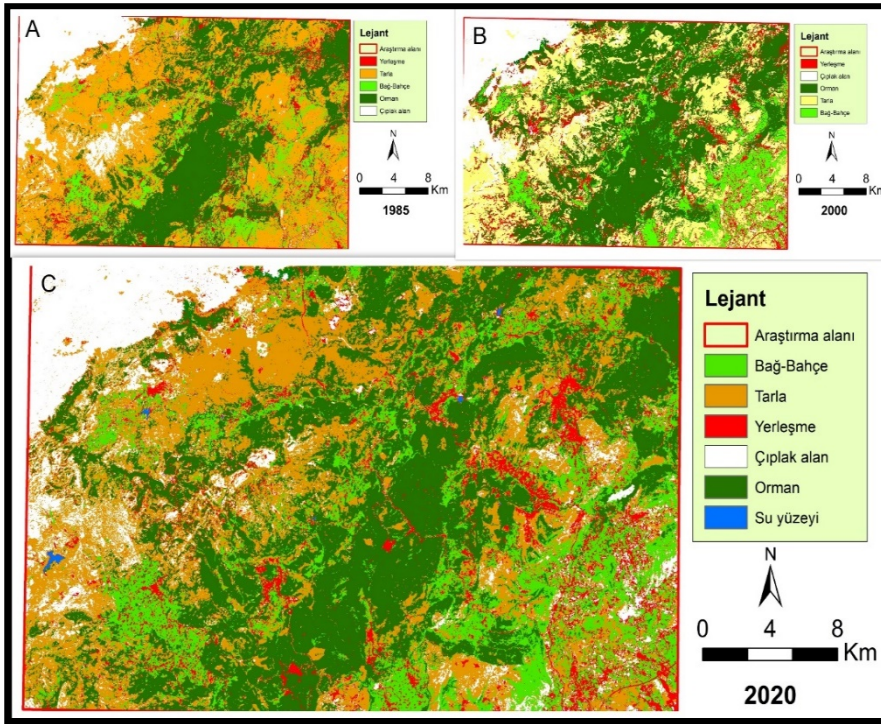
Sayfiye yerleşmelerinde konut sayıları dikkate alındığında yaz sezonunda nüfusun en az beş kat arttığı, rahatlıkla ifade edilebilir. Çoğu yerleşmede nüfus 4-5 binin üzerine çıkmaktadır (Tablo 2). Özellikle hafta sonları yayla alanlarında nüfusun artışı rahatlıkla gözlenmektedir. Yaylacılar yayla döneminde ihtiyaçlarını çoğunlukla yaz sezonunda bu yerleşmelerde açılan market zincirlerinden, haftada bir gün açılan yerel pazarlardan ve ayrıca yerleşmelerde bulunan kasap, bakkal, manav ve fırınlardan karşılamaktadırlar. Mobilya ve beyaz eşya gibi bir kısım ihtiyaçlarını ise Mersin'den karşılamaktadırlar. Son yıllarda yaylalarda insanların ihtiyaçlarına binaen inşaat malzemeleri ve ev eşyaları gibi değişik ürünlerin satıldığı birçok dükkân da açılmıştır. Aynı zamanda bu yayla alanlarında çok sayıda kahvehane bulunmaktadır. Bu kahvehaneler insanlar arasında sosyalleşmelerin arttığı önemli mekânlardır.

Sayfiye yerleşmelerinin vazgeçilmez olumlu işlevlerinin yanında bu alanlarda bazı sorunlar da görülmektedir. Bunlar; yayla yerleşmelerinin büyük bir bölümünde doğa ile uyumsuz estetikten uzak betonarme konutların yoğun şekilde inşa edilmesi, kanalizasyon sisteminin bulunmaması, fosseptik çukurların ortaya çıkardığı pis koku ve taşma sorunu, yerleşmelerin içindeki yolların bozuk oluşu, yaya ve araç trafiği için yeterli genişlikte olmaması, sayfiye yerleşmelerini Mersin'e bağlayan yolların aynı şekilde bazı yerlerde dar ve virajlı olması, yerleşmelerde katı atıkların ve inşaat molozlarının dere yataklarına veya orman alanlarına atılması, sayfiye yerleşmelerinde nüfusun sosyal ve kültürel faaliyetlerini sürdüreceği alanların yetersiz oluşu ve özellikle de gençlere hitap eden rekreasyon (spor, eğlence, sohbet) alanlarının yetersizliği şeklinde sıralanabilir.

Arazi Kullanımındaki Değişim

Araştırma alanı Mersin'in kuzeyinde yer almakta olup yaklaşık 958,5 km² bir alan kaplamaktadır. 1985/06/03, 2000/08/23, 2020/07/05 tarihlerine ait Landsat TM, Landsat ETM ve Landsat 8 OLI uydu görüntülerinin işlenmesi ile yapılan kontrollü sınıflama sonucunda sahada arazilerin kullanım durumunda 1985-2020 yılları arasında değişimler olduğu net olarak görülmektedir (Şekil 5).

1985 yılına ait uydu görüntüsü değerlendirildiğinde söz konusu sahada 1985 yılında yerleşme alanı 62,5 km² (6250 ha) iken bu miktarın 2000 yılında 74,8 km²'ye (7480 ha) ulaştığı görülmektedir (Tablo 4). Aynı süreç içerisinde çıplak alan miktarında fazla bir değişikli olmazken bağ-bahçe alanlarında bir miktar artış gerçekleşmiştir. En önemli değişimler ise tarla ve orman alanlarında görülmektedir.



Şekil 5. Araştırma alanında arazi kullanım durumu (1985-2000-2020)

Tarla alanı 1985 yılında 408,2 km² iken 2000 yılında 306,1 km²'ye düşmüş, buna karşın orman alanları 275,6 km²'den 362,6 km²'ye çıkmıştır. Bu dönem içerisinde sulama göletlerinin olmayışı ve uydu görüntülerinin alındığı tarihlerin yöredeki akarsularda su seviyesinin en düşük olduğu döneme denk gelmesinin etkisi ile su yüzeyi bir yekûn oluşturamamıştır. Sayfiye yerleşmelerinin mekânsal genişlemesinin elde edilen bulgular ve arazi gözlemlerine göre en çok tarla ve bağ-bahçe alanları üzerinde olduğu görülmektedir. Bağ-bahçe alanlarındaki genişleme ise tarla ve orman alanlarının küçülmesiyle bağlantılıdır.

Tablo 4. Araştırma Alanında Yıllara Göre Arazi Kullanım Sınıflarındaki Değişim (km²)

Arazi Kullanım Durumu	Yıllara Göre Alan (km ²)		
	1985	2000	2020
Kontrollü Sınıflama Sonucu			
Yerleşme	62.5	74.8	87.1
Bağ-Bahçe	106.7	109.9	162.1
Tarla	408.2	306.1	284.6
Orman	275.6	362.6	322.2
Çıplak Alan-	105.5	105.1	101.8
Su yüzeyi	-	-	0.7
Toplam (km²)	958.5	958.5	958.5

2020 yılına ait uydu görüntüleri kontrollü sınıflama yapılarak incelendiğinde sahada yerleşmelerin kapladığı alan 87,1 km² (8710 ha) ye çıkmıştır. Benzer yönde bağ-bahçe alanları da büyük oranda genişleyerek 162,2 km²'ye ulaşmış, buna karşılık tarla ve orman alanlarında önemli ölçüde azalmalar olduğu hesaplanmıştır. Orman alanı 362,6 km²'den 322,2 km²'ye, tarla alanı ise 306,1 km²'den 284,6 km²'ye gerilemiştir. Bu süreç içerisinde üzerinde hiçbir bitki hatta toprak örtüsünün olmadığı ve büyük ölçüde kayalardan oluşan çıplak alanlarda az miktarda azalma olmuştur. Bunun en önemli nedeni olarak yerleşmelerin genişlemesinin ve orman dikim alanlarının etkisi olduğu söylenebilir. 2020 uydu görüntülerine göre su yüzeyi ilk defa yaklaşık 1 km²'ye yaklaşmıştır. Tablo 4 yorumlanırken su kullanım alanının aleyhine diğer bir kullanım alanına direk geçiş olduğunu belirtmek yanıltıcı olabilir. Örneğin bir alanda orman alanları yerleşmenin aleyhine daralırken diğer bir yerde

çıplak alanlar üzerinde orman örtüsünün genişlediği görüntülerdeki değişimler izlenerek söylenebilir. Bu süreç içerisinde yerleşmelerin daimi nüfuslarındaki değişimlerin arazi kullanımındaki değişimlerle bir bağlantısının olmadığı görülmektedir. Örneğin 2000 yılında yerleşmelerin kapladığı alan 74,8 km² ve bu yerleşmelerin hemen hemen tamamını oluşturan sayfiye yerleşmelerindeki daimi nüfus 35.098 iken 2020 yılında yerleşmelerin kapladığı alan 87,1 km²'ye çıkarken bu alandaki sayfiye yerleşmelerindeki daimi nüfus 16,163'e düşmüştür. Diğer bir ifade ile yerleşim alanları genişlerken bu alandaki daimi nüfusta azalma meydana gelmektedir. Bu tezatlık ancak yaylacı nüfusun varlığı ile açıklanabilir. Kısacası sayfiye yerleşmelerindeki konutların çok büyük bir bölümü yaylacı nüfusa aittir. Adres Sorgu Sisteminden (nvi.gov.tr) elde edilen konut verilerinin sayım sonuçlarına göre sahada incelenen sayfiye yerleşmelerine toplamda en az 19.110 konut bulunmaktadır (Tablo 2).

SONUÇ

Akdeniz Bölgesi'nde yüzlerce yıldır var olan ve hayvancılığa dayanan göçebe yaşam tarzı son yüz elli yıl içerisinde değişime uğramıştır. Göçerlerin bir bölümünün yerleşik hayata geçmesi ile yine hayvancılığa dayalı yarı göçebe yaylacılık faaliyetleri yoğun olarak 1970'lere kadar devam etmiştir. Son elli yıl içerisinde ise hayvancılık amaçlı yaylacılık faaliyetlerinin yerini Mersin ve yakın çevresinde ikamet eden ve bugün hayvancılık sektörüyle hiçbir ilişkisi bulunmayan insanların yüksek sıcaklık ve nemden uzaklaşmak için gerçekleştirdiği sayfiye (rekreasyon) amaçlı bir yaylacılık faaliyetine dönüşmüştür. Bu durum birçok insan için bir zorunluluk olarak görülmektedir. İnsanların konforlu bir yaşam sürmeleri için gerekli olan sıcaklık ve nem değerlerinin üzerinde gerçekleşen değerler insanları sayfiye yaylacılığına yöneltmektedir.

Mersin şehrinin hemen kuzeyinde yer alan dağlık alan, sahip olduğu doğal ve beşeri etkenler ile insanların sayfiye amaçlı ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir potansiyele sahiptir. Mersin'in kuzeyinden itibaren kuzeye doğru gittikçe yükselti artar. Araştırma alanının kuzeyinde 2000 m.'yi geçer. Bu durum alanın sıcaklık değerlerini ve doğal bitki örtüsünü de etkiler. Yükselti arttıkça sıcaklıklar ortalama 0,5 °C düştüğünden Mersin'deki sıcaklık değerlerine göre 600 m. yükseltide sıcaklık 3 °C, 1000 m. yükseltide ise 5 °C daha düşüktür. Sıcaklık değerlerindeki bu değişimler az gibi görünse de yaz mevsiminde yöre insanı ve sayfiye yaylacılığı için büyük bir değere sahiptir. Yaz mevsiminde araştırma alanının kuzeyinde Arslanköy' de bu sıcaklık farkı 8 °C'yi bulur. Aynı şekilde bağıl nem oranı yaz mevsiminde Mersin'de %75 civarında iken bu oran Arslanköy' de %50'lere düşmektedir. Araştırma alanının yükselti ve sıcaklık değerleri sahadaki doğal bitki örtüsüne de etki etmektedir. Akdeniz Fitocoğrafyası içinde yer alan sahanın gür bir doğal bitki örtüsü vardır. Çünkü Torosların güneye bakan yamacında bulunan saha, yükseltiye bağlı olarak gittikçe artan miktarda yağış almaktadır. Mersin'de yıllık yağış toplamı 609 mm iken Arslanköy'de 827,5 mm'yi bulmaktadır. Bunun yanında konum açısından saha bol güneş ışığı almaktadır. Bu durum yağış faktörüyle beraber bitki örtüsünün dağılımına etki yapmaktadır. Sıcaklık ve nem değerlerinin daha fazla olduğu güney kesimde makiler ve kızılçam ormanları yoğunluk gösterirken kuzeye doğru maki ve kızılçamın yerini karaçam, sedir, göknar ve ardıç türleri alır. Meşe türleri de makilerin içinden itibaren başlar ve yer yer 1000 m.'nin üstüne kadar çıkar. Yayla alanlarında birçok akarsu ve pınar şeklinde su kaynakları bulunmaktadır. En önemli akarsular Efrenk (Kızıldere), Mezitli, Tece, Deliçay ve bunların kollarıdır. Bu akarsular Akdeniz rejimi özelliği gösterdiklerinden haziran ayından itibaren büyük ölçüde suları çekilir. Yörede su kaynağı olarak kullanılan birçok pınar da bulunmaktadır.

Araştırma alanında yer alan kırsal yerleşmelerin bir bölümü fonksiyon değiştiren yaylacılık faaliyetleri sonucu sayfiye amaçlı yerleşmelere dönüşmüşlerdir. Sahada incelenen 26 sayfiye yerleşmesinden 12'si 700-1000 m. yükselti basamağında yer alırken, 9'u 1000-1250 m. yükselti basamağında, 4'ü 1250-1500 m. yükselti basamağında, 1 tanesi 1500-2000 m. yükselti basamağında bulunmaktadır. Bu yerleşmeler daimi yerleşme statüsündedir. Bu yerleşmelerdeki daimi nüfus 16.163 iken yaz mevsiminde nüfus 76.000'i geçmektedir. Sayfiye yaylacıları geldikleri alanla diğer bir ifade ile Mersin ve yakın çevresindeki yerleşmelerle sürekli ilişki halindedirler. Mersin' e yakın (en fazla 35 km uzaklıkta olan) sayfiye yerleşmeleri ulaşım faktöründen dolayı daha yoğun bir ilgi görmektedir. Sayfiyecilerin bir bölümü her gün, bir kısmı da ayda en az birkaç kez daimi ikamet alanlarına gidip gelmektedirler. Ulaşım büyük ölçüde özel araçlarla yapılmaktadır. Ayrıca Mersin'den yaylalara yılın her günü belirli saatlerde belediye otobüslerinin seferleri vardır. Yazın bu seferler yoğunlaşmaktadır.

İncelenen 26 sayfiye yaylasının rekreasyon potansiyeli hesaplanmıştır. Peyzaj, iklim, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler gibi ölçütlere göre hesaplanan rekreasyon potansiyeline göre, Kepirli yüksek (%66) bir rekreasyon potansiyeline sahiptir. Bunu, Bekiralanı (%65) ve Ayyagediği (%64) yaylaları takip etmektedir.

Sayfiye yaylalarına yaylacıların çıkışı haziran ayında yoğunlaşmakta temmuz ayında en yüksek noktasına ulaşmaktadır. Eylül ayının ilk yarısı ise geriye dönüşün yoğunlaştığı bir zaman dilimidir. Genelde insanların iş ve eğitim durumu göç takvimi üzerinde etkilidir. Yaylalara çıkanların önemli bir bölümünü emekli nüfus oluşturmaktadır. Yaylalardaki konutlar çoğunlukla betonarme olarak inşa edilmiştir ve konutların büyük bölümünün mülkiyeti yaylacılara aittir. Yayla alanları Mersin ve Akdeniz kıyı bandında yaşayan insanlar için özellikle yaz aylarında çok önemli bir dinlenme ve ikamet alanıdır. Ancak alanda bir takım yapılaşma ve çevresel sorunlar giderek artmaktadır. Yayla alanlarında görülen yoğun betonlaşma, evsel atıkların dere ve orman alanlarına atılması, sokakların yetersiz ve dar olması, araç park alanlarının olmaması, insanların boş zamanlarını değerlendireceği sosyal donatıların eksikliği önemli sorunlardandır.

Araştırma sahasında geçmişten günümüze (1985-2020) arazi kullanımında nasıl bir değişim olduğu belirlenmiştir. Kontrollü sınıflama ile sahanın arazi kullanım durumları ortaya konmuştur. Kontrollü sınıflama sonuçlarına göre 958,5 km² genişliğe sahip araştırma sahasında tüm yerleşmeler 1985 yılında toplam 62,5 km² bir alan kaplarken aradan geçen 35 yıl içerisinde yerleşmelerin kapladığı alan 87,1 km²'ye ulaşmıştır. Bu genişleme bazı kesimlerde bağ-bahçe alanları üzerinde gerçekleşirken bazı alanlarda ise daha çok tarla alanları üzerinde gerçekleşmiştir.

KAYNAKÇA

Anonymous, (2021). USGS global visualization viewer. <http://glovis.usgs.gov>. Erişim Tarihi: 05.12.2021

Anonim, (2022). TÜİK adrese dayalı nüfus sayım sonuçları 1985-2020 nüfus gelişimi <https://biruni.tuik.gov.tr/-Son> Erişim: 14.03.2022

Anonim, (2022). MGM 1940-2021 istasyon verileri. <https://www.mgm.gov.tr/-> Son Erişim: 14.03.2022

Anonim, (2022). Nüfus ve vatandaşlık işlemleri genel müdürlüğü. <https://adres.nvi.gov.tr/VatandasIslemleri/AdresSorgu-> Son Erişim: 15.03.2022

Alagöz, C. A. (1993). Türkiye'de yaylacılık araştırmaları. *Ankara Üniversitesi Türk Coğrafya Araştırma ve Uygulama Dergisi*, 2: 1-51.

Altunkasa, F. (1990). Adana'da iklimle dengeli kentsel yeşil alan planlama ilkelerinin belirlenmesi ve çok amaçlı bir yeşil alan örneğinde geliştirilmesi. *Ç. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5, 39-54.

Atalay, İ. (2015). *Türkiye vejetasyon coğrafyası*. META Basım Matbaacılık, İzmir.

Ayık, U. (2016). Türkiye'de alternatif turizm faaliyetlerinin gelişen bir kolu olarak kaplıcalar: Tuzla içmeler örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 15 (1), 149-169

Başbüyük, A., Yazıcı, H. & Ertürk, M. (2001). Eğirçimen yaylasında (Koyulhisar-Sivas) Rekreatif Yaylacılık. *Türk Coğrafya Dergisi*, 36, 31-48.

Bakırcı, M. (2011). Kırsal yerleşmelerde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinde turizmin etkisi; Yaylalar köyü örneği (Yusufeli / Artvin). *Türk Coğrafya Dergisi*, 57, 71-85.

Brown, F. & Hall, D. (2000). *Tourism in peripheral areas*. (Clevedon: Channel View).

DİE, (1987). 1985 Genel nüfus sayımı nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri, 33-İçel, DİE Matbaası Yayın No: 1237. Ankara.

DİE, (2002). 2000 Genel nüfus sayımı nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri, 33-İçel, DİE Matbaası Yayın No: 2708. Ankara.

- Doğanay, H. (1997). *Türkiye beşeri coğrafyası*, MEB Yay. No:2982. İstanbul.
- Doğaner, S. (1991). Dağ turizmine coğrafi bir yaklaşım: Uludağ'da Turizm. *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 3.
- Emekli, G. (2004). *Yeni bin yılda sürdürülebilir turizmin Kaz Dağı ve yakın çevresi için önemi*. I. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 416-433.
- Eriñ, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası*. İstanbul Üniversitesi Yay. No: 2276, Coğrafya Enstitüsü Yay. No: 92, İstanbul.
- Fleischer, A. & Felsentein, D. (2000). Support for rural tourism. *Annals of Tourism Research*, 27 (4), 1007-1024.
- Güleç, S. (1990). Orman içi rekreasyon potansiyelinin saptanması için geliştirilen bir değerlendirme yöntemi, *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi*, 40 (2), 132-141.
- Kantarci, D. (1983). *Akdeniz Bölgesi'nde doğal ağaç ve çalı türlerinin yayılışı ile bölgesel yetiştirme ortamı özellikleri arasındaki ilişkiler*. İstanbul Üniversitesi. Yay. No:3054, İstanbul.
- Koca, H. (1995). Gözne'de yayla turizmi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1: 281-301.
- Koday, Z. (1999). Akarca yaylası. *Türk Coğrafya Dergisi*, 34: 489-503.
- Kosmachev, K. P. (1968). On "Economic types of rural settlement". *Soviet Geography*, 9:8,678-688.
- Öcal, T. (2015). *Pozantı'da (Adana) sayfiye yaylacılığı ve turizm potansiyeli*. Akademisyen Kitabevi, Ankara.
- Özgür, M. (2000). *Türkiye coğrafyası*. Hilmi Usta Matbaacılık, Ankara.
- Sandal, E. K. (2002). *İçel ili merkez ilçesi'nin beşeri ve iktisadi coğrafyası*. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi (Yayınlanmamış), Ankara.
- Sandal, E. K. (2003). Mersin'in kuzeyindeki yerleşim birimlerinde rekreasyonel yaylacılık. *Türk Coğrafya Dergisi*, 40: 121-136.
- Sandal, E. K. (2008). Çukurova'nın kuzeyinde Sayfiye yaylacılığı: Analitik bir yaklaşım. *DOA Dergisi*, 14, 89-118.
- Sandal, E. K. (2009). *Tarsus İlçesi'nin beşeri ve iktisadi coğrafyası*. Özserhat Yayıncılık, Malatya.
- Sarı, C. (2013). Batı Toroslarda yaylaların fonksiyonel değişimi süreci ve yayla şenlikleri. *Marmara Geographical Review*, 27. 242-261.
- Sevgi, C. (1984). Adana ilinin kuzeydoğu kesiminde yaylacılık. *Ege Coğrafya Dergisi*, 2: 177-197.
- Somuncu, M. (2005). *Aladağlar: Yaylacılık ve dağ göçebeciliği konusunda bir araştırma*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Sungur, K. A. (1980). Türkiye'de insan yaşamı için uygun olan ve olmayan ısı değerlerinin aylık dağılışı ile ilgili bir deneme. *İ. Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi* 23: 27-36.
- Tıraş, M. (2001). Zorkun yaylası. *Türk Coğrafya Dergisi*, 36,161-170.
- Toroğlu, E. & Gürbüz, M. (2008). Andırın ilçesinde Sayfiye yaylaları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13 (19), 281-300.
- Ülker, İ. (2006). *Dağlarımız: Dağ sporları ve dağ turizmi, yüksek dağlarımız, kayak merkezleri*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Yay. No: 3060. Ankara.

Yang, R. Liu, Y., Long, H. & Qiao, L. (2015). Spatio-temporal characteristics of rural settlements and land use in the Bohai Rim of China. *Journal of Geographical Sciences* 25, 559–572.

Zaman, M. (2007). *Doğu Karadeniz kıyı dağlarında yaylalar ve yaylacılık*. Atatürk Üniversitesi Yay. No: 960. Erzurum.